

g l a s

slovenske kulturne akcije

Leto VI - 16 VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA 15. 8. 1959

PETI LETNIK

Mnogi so bili, ki so nas že vpraševali, zakaj še nismo objavili razpisa knjižne zbirke za peti letnik. Še lepše so se zanj zanimali tisti, ki so že plačali naročnino, dasi še ne vedo, kaj bodo dobili in po kakšni ceni bomo mi mogli novi letnik nuditi. Marsikdo bi v rednih razmerah pomislil: kaj se dogaja? Toda od nikoder ni bilo takih vprašanj ali pomislekov, pač pa smo mogli prav v preteklih mesecih brati komentarje o našem delu in se veseliti s tistimi, ki so Slovenski kulturni akciji čestitali k njenemu petletnemu delu.

Sedaj napovedujemo peti letnik! Njegova posebnost je najprej v tem, da smo se odločili, zaključiti ga še letos. Zato bo tudi po svoji notranji zgradnji drugačen od dosedanjih; v rednem obsegu bo potem izšel šesti letnik za leto 1960. Peti letnik je nekaj izrednega in podrobnosti v oglasu z vabilom na naročbo to pojasnjujejo.

Opozorili bi radi na najznačilnejšo posebnost petega letnika. Gre za uvedbo dveh vrst naročin: redne in jubilejne. V novi letnik bi namreč radi z zavestjo, da nam bodo vsi dosedanji naročniki ostali ne samo zvesti, ampak da se bodo nekateri od njih odločili, da nam tudi kot izredni podporni oziroma mecenski nakažejo zanj poseben dar. — jubilejno naročnino.

Na križišču dveh dob, ob izbiri izrednih ukrepov je treba od časa do časa pokazati nekaj več redne življenjske sile. Sicer ni zato treba nikakih bučnih izjav ali manifestacij, vendar je nujno, da prav ob takšnih priložnostih povemo, kolikšen je obseg naše vere in na kaj vse moremo računati. Ob takšnih priložnostih se dogaja, da se pojavijo znaki utrujenosti in malovernosti na eni strani, pa prevelika samozavest in optimizem pri tistih, ki ne vidijo ovir.

Naše dosedanje delo je pokazalo, da smo se ogibali tem skrajnim nevarnostim. Počasi smo gradili; nismo računali z zunanji uspehi. Toda prav naše delo je dalo vsej emigraciji poseben poudarek in mogoče celo smer. V domovini za vse to vedo; na nas je sedaj, da dosedanjemu delu ohranimo kontinuiteto in utrlimo temelje, na katerih ne slonimo samo mi, ampak v veliki meri tudi zgradba prave slovenske kulture. Vznika svobodne slovenske kulture ni preprečilo rojevanje, ki je trajalo več stoletij. Naše delo zadušiti ali zatreti nihče ne more, če tega sami ne bomo dopustili. Prve slovenske knjige so se rodile v emigraciji, v 16. stoletju. Takrat zanje nihče ni vedel, ali pa so jim zaprli pot; 20. stoletje lahko marsikaj zaduši ali uniči. Le kulturnega dela ne more!

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

Filozofski odsek

Osmi kulturni večer v soboto 5. septembra 1959 ob 19. uri
v salonu Bullrich, Sarandí 41, Capital

Predaval bo
univ. prof. dr. Ignacij Lenček

ETIKA ATOMSKE VOJNE

RAZPIS PETEGA LETNIKA KNJIŽNE IZDAJE
JE NA 4. STRANI

MEDDOBJE, št. 4, IV.

Izšla je četrta, zaključna številka četrtega letnika Meddobja. Podajamo vsebino:

Karel Vladimír Truhlar (Rim): Krščanska doraslost; *France Papež* (Buenos Aires): Pot v goro; *Vinko Beličič* (Trst): Montacilla montana; *Ignacij Lenček* (Buenos Aires): Čas na tribuni; *Rafko Vodeb* (Louvain): Imela je svoj obraz; *Stanko Kociper* (Buenos Aires): Petindvajset; *Vladimir Kos* (Tokio): Troje ljubezni; Umor v zelenem mesecu.

Črke besede misli: Spomini od znotraj (Ruda Jurčec, Buenos Aires); *Knjige*: Vinko Beličič, Dokler je dan (Alojzij Geržinič, B. Aires); Anton Slodnjak, Geschichte der slowenischen Literatur (Vinko Beličič, Trst); John F. Arnež, Slovenia in European Affairs (France Dolinar, Rim); Čuješ - Mauko: This is Slovenia (France Dolinar, Rim); Dr. Ivan Ahčin, Socialna ekonomija (Dr. Peter Klopčič, Toronto); Vinko Nikolič, Pod tujim nebom (Dr. Tine Debeljak, B. Aires); *Pisma*: (B. T., Celovec); *Zapiski*: Slovenska knjiga v letu 1958 (Martin Jevnikar, Trst); Srečanje z dr. Branko Sušnik (Dr. Tine Debeljak, B. Aires); Lukmanov prevod treh Avguštinovh pisem; *Razno*.

Posamezni izvodi bodo na razpolago na kulturnem večeru 5. septembra, v salonu Bullrich.

Opozarjamo na

ZGODOVINSKI ZBORNİK

Uredil Marijan Marolt

Knjigo lahko kupite v upravi Slov. kulturne akcije, Alvarado 350, R. Mejía, ali pa v Dušnopastirski pisarni, Ramón Falcón 4158, Cap.

Izšlo je

MEDDOBJE
številka 4, IV.

Uprava bo začela revijo razpošiljati naročnikom v teh dneh.

TARIFA REDUCIDA
Concesión 6228

Registro Nacional
de la Propiedad Intelectual
Nº 624770

naši večeri

Šesti kulturni večer je bil 14. avgusta, ko je prof. A. Geržinič nadaljeval snov, ki jo je načel na prejšnjem večeru. Ta del je nosil naslov: "Razvoj in sedanji položaj našega pravopisa in pravopisa". Uvodoma je predavatelj podajal pregled razmerja med izvorom in pisavo slovenskega jezika. Posegel je v prve čase pisave in na zgledih razlagal posebnosti in razvojne črte. Za tem je prešel na spremembe ob ohranjenem bistvu in nakazal, kakšna je bila vloga knjižnega jezika. Kako se je bogatil besedni zaklad je bil naslednji del predavanja. Obilno gradivo je predavatelj zaključil s sodobnimi problemi slovenščine.

Dvorana Slovenske hiše je bila zelo dobro zasedena, ko je voditelj večera, dr. Tine Debeljak podal besedo predavatelju. Dasi je bila snov predavanja zelo obsežna, se je ob koncu razvila živahna debata, ki je načela celo vrsto vprašanj. Iskren aplavz je bil izraz zahvale številnih poslušalcev.

kronika

— Poljska slavi letos 150 letnico rojstva enega svojih največjih pesnikov J. Slovackega (in obenem tudi 110 letnico njegove smrti). Poleg Mickiewicza je Slovacki najbolj znan in spada tudi med klasike svetovne poezije. Med Slovenci je bil zelo znan in je v dobi med prvo in drugo svetovno vojno zanimanje zanj med nami razširil dr. Tine Debeljak, ki je izdal v Ljubljani zbirko njegovih poezij v prevodu.

Poljski klub v Buenos Airesu je v nedeljo dne 23. avgusta priredil prvo proslavo, ki je bila zamišljena predvsem kot poklonitev vsega sveta pesniku. Poleg recitacij v poljskem jeziku je sledilo dvanajst recitatorjev ki so brali Slovackega pesmi v glavnih evropskih jezikih: (navajamo po vrsti na sporedu) Angleščina, slovenščina, francoščina, litvanščina, kasteljanščina, slovaščina, hrvaščina, ruščina, ukrajinščina, madžarščina, italijanščina.

V slovenščini je recitiral dr. Tine Debeljak iz zbirke, ki jo je prevedel in izdal v Ljubljani "Oče okuženih", krajši odlomek.

Obramba slovenskih kulturnih in jezikovnih vrednot v domovini se nadaljuje, enako pa ni popustila napadalnost tistih, ki samostojnosti slovenske kulture ne priznavajo. V beograjski list "Nin" je predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti Josip Vidmar napisal nekaj misli o dolžnostih resničnega slovenskega pisatelja in kulturnega funkcionarja ter navajal, da tako ne gre več naprej, ker slovenska kultura hira od slabokrvnosti in lovi sapo zaradi pomanjkanja svobode. Na kongresu srbske Zveze komunistov pa se je dvignil nek komunistični funkcionar in strupeno napadel misli slovenskih kulturnikov. Za njim se je v Vidmarja zaletela še beograjska "Politika". Josip Vidmar se je ustrašil in napisal v ljubljanskih "Naših razgledih" esej, kjer je vse lepo nazaj vzela, se umaknil in priznal, da o slovenski kulturi odločajo v srbskem glavnem mestu. Vidmar zlasti zavrača trditve, ki se nanašajo na krščanstvo v spisih Tolstoja in Do-

obrazi in obzorje

ATOMI GROZIJO

(K predavanju o etiki atomske vojne)

Ruski pisatelj Leskov je neke zapisal, da je sv. Tihon prosil božjo Mater, naj bo vendar dolgo mir na zemlji. Sv. Pavel mu je z mogočnim glasom razodel znamenje, kdaj bo konec miru. Tako je dejal: "Ko bodo govorili o redu in miru, tedaj bo nenadno prišlo nadnje popolno uničenje."

Zdi se, kakor da je prav danes ta grozotni čas: vsi govorijo o miru, a nad nami leži kakor težka mora strah pred atomsko vojno, ki grozi s popolnim uničenjem.

Popolno uničenje je danes fizično možno. Sicer ni jasno znano, ali ima človeštvo danes pripravljenih že toliko atomskih (vodikovih, kobaltovih) bomb, da bi, odvržene v kratkem času, s svojo radioaktivnostjo uničile in zatrle vse rastlinsko, živalsko in človeško življenje na zemlji. Če jih še nima, jih more v določenem času imeti. Vsekakor pa je gotovo, da more že danes popolnoma uničiti cele pokrajine in kontinente. Grozoto takega uničenja si je težko predstavljati. Einstein, ki je pregovoril Roosvelta, da je dal izdelati prve atomske bombe, je leta 1955, malo pred svojo smrtjo, podpisal izjavo, v kateri beremo: "V primeru masovne uporabe termonuklearnega orožja bi morali računati s hipno smrtjo majhnega dela človeštva, z bolečimi in krutimi poškodbami ostalega dela in končno s tem, da izginejo vsa živa bitja."

Toda, ali je tolikšno uničenje danes tudi moralno možno? Hočem reči: ali je mogoče, da bi človek premišljeno in svobodno uporabil to orožje in tako sam povzročil tako grozovito uničenje ali celo konec sveta? Z drugo besedo: ali je možna svetovna atomska vojna?

Mnogokaj je, kar govori za to, da je možna.

Sovražna napetost med obema deloma sveta noče ponehati. — Rezerve vedno silnejših bomb maraščajo iz dneva v dan. So kakor naložen smodnik — in zadostuje iskra, da se razleti, pa čeprav pade iskra vanj po nesreči, nepremišljeno, prenačljeno, v trenutku, ko človek izgubi živce in s tem razsodnost. To je prav lahko mogoče v politiki "čim večje napetosti"; pravijo, da je najbolj uspešna politika tista, ki žene napetost do skrajnih

V Milanu je umrl ustanovitelj in rektor Katoliške univerze Srca Jezusovega, p. Agostino Gemelli Ofm. Bil je ena največjih osebnosti italijanskega katolicizma v tem stoletju. Ko je vodil univerzo v Milanu, je tudi mnogo Slovencev na njej dokončalo ali izpopolnilo svoje študije. P. Gemelli je bil v mladosti socialist in ateist; po konverziji pa je vstopil v frančiškanski red.

Ko je lani general de Gaulle v Franciji prevzel oblast, je bil Mauriac njegov nasprotnik, ker je menil, da bo general v Franciji uvedel fašizmu podoben režim. Sedaj pa je svoje naziranje spremenil in v svojih člankih navaja, da je de Gaulle edini, ki lahko reši položaj Francije v Alžiru in v Afriki sploh. F. Mauriaca zelo napadajo publicisti iz komunističnih vrst.

Umrl je znani norveški pisatelj Johan Bojer, čigar roman "Izseljenci" je izšel tudi v slovenskem prevodu.

Lev Tolstoj ni bil samo pisatelj, ampak tudi slikar. V Parizu pripravljajo novo izdajo spisa Jules Verna "V 80 dneh okrog sveta". Knjiga bo opremljena z ilustracijami, ki jih je sproti risal Tolstoj, ko je svojim vnukom in nečakom bral Vernovo knjigo.

V Parizu je vsako leto svetovni festival Gledališča narodov. Traja dva meseca: v juniju in juliju. Ob sklepu festivala podeljuje posebna žirija pet nagrad za izvedbo, dirigiranje, režijo, solistom in scenografom. Ol teh petih nagrad je beograjska opera prejela letos dve; v skupini dirigentov je prvo nagrado prejel dirigent Oskar

V VABILO NA NAROČBO

REDNE KNJIGE SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE V JUBILEJNEM LETU

1. ZGODOVINSKI ATLAS SLOVENSKEGA OZEMLJA. Sestavil prof. R. Pavlovčič.

Zgodovinar prof. Roman PAVLOVČIČ je že kot profesor lienške gimnazije sestavil slovenski zgodovinski atlas. Zdaj ga je še izpopolnil in dal tehnično izdelati strokovnjakom, tako da bo v novi veliki obliki, obsegajoč nad 100 zemljevidnih pregledov, resnično reprezentativno delo. Slednji Slovenec bo že samo s pogledom na te karte lahko ugotovil, kakšno je bilo naše slovensko ozemlje pred našim prihodom v te kraje in kako smo se Slovenci selili iz Zakarpatja v današnjo strnjeno slovensko etnografsko ozemlje. Za vsako pomembnejše obdobje in spremembo našega ozemlja je posebna risba in "legenda" ob robu jo razlaga in dopolnjuje z letnicami. Tako bo zemljevid z lahkoto informiral o položaju zgodovinskih sprememb na našem ozemlju od začetka pa prav do naših dni, se pravi, vključeval bo tudi dobo okupacij in današnje razdelitve. Knjiga bo dostopna tudi tujcem, ker bo dodana razlaga v tujih jezikih. Mislimo, da bi Slovenska kulturna akcija težko dobila primernejše delo za svoje jubilejno leto, ki bi nas bolj povezovalo z rodno zemljo in predstavljalo družinski zaklad, kajti še novim, v emigraciji rojenim rodovom, bo kazal atlas zemljo njih staršev v zgodovinskem razvoju in jih vabil nazaj, vsaj na obiske.

2. SLOVENSKE EMIGRACIJSKE NOVELE. Izbral in uvod napisal prof. Alojzij Geržinč.

Hrvatje so za desetletnico emigracije izdali Antologijo svoje lirike v zamejstvu. Mi pa smo se za letos odločili, da bomo v posebno knjigo zbrali nekaj — po možnosti najmočnejših — črtic, novel, ki so bile napisane v petnajstih letih našega zamejskega življenja in literarnega ustvarjenja in so zdaj raztresene po periodičnih listih in zbornikih. Izbor pa se bo oziral samo na črtice, ne morda odlomke iz romanov. Hoče tako zbrati nekaj tistega raztresenega drobiža, ki ima, zakopan zdaj v periodičnih izdajah, polno umetniško vrednost. Bo nekakšen "cvetober", antologija, reprezentančna do neke mere, kakor morejo biti takšni majhni a zlahtni literarni medaljoni s podobo naše emigracijske problematike in dokaza umetniške moči naših pisateljev.

3. SLOVENSKA LIKOVNA UMETNOST V ZAMEJSTVU. Izbral in uvod napisal Marijan Marolt.

Tudi ta tretja jubilejna knjiga naj bi imela reprezentančni značaj in naj bi pokazala na reprodukcijah šestih predstavnikov slovenskih slikarjev in kiparjev značaj, moč in vrednost naše upodabljalno umetnosti v emigraciji. Umetnostni zgodovinar Marijan MAROLT bo prikazal v uvodu kakor v reprodukcijah del te umetnike, ki bodo zdaj prvič predstavljeni v skupni knjigi. Oziral se bo samo na rod, ki ustvarja zrela dela in so resnični naši predstavniki na tem področju, kakor so France Gorše, Bara Remec, France Ahčin, Milan Volovšek, Božidar Kramolc, Aleksa Ivančeva. Slovenska kulturna akcija hoče po delih znanstvenega značaja, literarne in glasbene kulture, podariti tudi slovensko emigrantsko likovno ustvarjanje, ki je med vsemi morda najbolj vidno, zrelo in vrednotno, ter želi prav s tem izborom ponesti v slednji dom njene najvidnejše rezultate in obenem vzbujati ljubezen do slovenskih izvornih del. Po Zgodovinskem atlasu bo gotovo najprimernejša knjiga, ki naj leži na mizi slednjega slovenskega salona, ali na polici slednje slovenske knjižnice.

4. V. LETNIK REVIJE "MEDDOBJE" v štirih številkah in dveh zvezkih. Urejujeta Zorko Šimčič in Ruda Jurčec.

Revija naj drži zrcalo, kot doslej, sodobni povezavi emigracijske kulturne ustvarjalnosti s svetom in domovino, pa tudi naj bo notranja vez med vsemi letniki naše založbe. Naša tradicija se ravno v MEDDOBJU rešuje in bogati s svetom, v katerem živimo. S tem skrbimo, da v slovenski književnosti in umetnosti ne bo vladala monotonija ali pa pristranost, kateri je podvrženo ustvarjanje v domovini.

5. GLAS (urednik Ruda Jurčec) bo še naprej kot glasilo Slovenske kulturne akcije vezal njene člane in naročnike ter prijatelje na celotno delo S. K. A. in skušal ostati živahen in zanimiv na vseh področjih našega kulturnega dela.